

КОНСТИТУЦІОНАЛЬНА РІЗНОТИПОВІСТЬ ЯРОК РОЗПОДІЛЕНИХ НА КЛАСИ ЗА ІНТЕНСИВНІСТЮ ФОРМУВАННЯ

Б.О.ВОВЧЕНКО – д.с.-г. н., професор,

Д.В.КОВАЛЬОВ

М.В.КОЗИЧАР – асистент, Херсонський ДАУ

Відомо, що в процесі життя тварин під контролем спадкових факторів, формуються відповідні признаки екстер'єру, інтер'єра, фізіологічні та біохімічні показники, що визначають тип конституції тої чи іншої особи. Перераховані признаки часто можуть служити непрямими показниками продуктивності тварин. Таким чином, вивчаючи індивідуальний розвиток тварин за певних умов життя, які забезпечують ріст і розвиток тварин у загаданому спадковістю направленні, можна будувати прогноз про формування певного типу конституції тієї чи іншої тварини.

Враховуючи вищесказане, ми провели відповідне дослідження на ярках асканійської тонкорунної породи розподілених на класи за інтенсивністю формування.

Вперше обґрунтування різної інтенсивності формоутворюючих процесів в онтогенезі тварин було дано в роботах Ю.К.Свечіна (1979, 1985). Запропонований ним коефіцієнт інтенсивності формування при модифікації стосовно овець матиме вигляд:

$$\Delta t = \frac{W_4 - W_0}{0,5(W_4 + W_0)} - \frac{W_8 - W_4}{0,5(W_8 + W_4)},$$

де Δt – зниження інтенсивності формування; W_0 – маса при народженні, кг; W_4 – жива маса у чотиримісячному віці; W_8 – жива маса у восьмимісячному віці.

На основі значень Δt можна класифікувати особин на тих, що швидко формуються (при $\Delta t > \bar{X} \Delta t$), помірно формуються ($\Delta t \approx \bar{X} \Delta t$), і повільно формуються ($\Delta t < \bar{X} \Delta t$). Ідея методу полягає у тому, що особини, які швидко формуються, мають переваги по відносній швидкості росту в перший період ($W_4 - W_0$), ті, що повільно формуються – з приблизно рівною відносною швидкістю росту в обидва періоди і ті, що повільно формуються – з переважаючою швидкістю росту в другий період онтогенезу.

За значенням показника Δt було оцінено 50 голів ремонтних ярок, які потім були поділені на класи: клас M^- – варіант (повільно формуючих), модальний клас M^0 (помірно формуючих), клас M^+

(швидко формуючих), виходячи з відхилення від середнього (в межах $\bar{X} \pm 0,67\delta$)

Умови годівлі і утримання ярок відповідали рекомендаціям і були однакові для тварин усіх класів.

Для оцінки росту і розвитку тварин використані їх проміри у відповідні вікові періоди, які дозволили простежити формування будови тіла.

Дані досліджень показали, що по екстер'єрним показникам, тварини різних типів формування відрізняються між собою. За такими показниками, як висота в холці, в крижі, перевага на боці повільно формуючих ярок у всі вікові періоди.

При народженні група мінус – варіант перевершує групу плюс – варіант за показником висоти в холці на 4,01 ($P > 0,999$), в 4 місяця – 1,9 ($P > 0,95$), в 8 місяців – 2 ($P > 0,99$), в 12 місяців -2,4 ($P > 0,99$), в 18 місяців -3,7,% ($P > 0,999$). Та за довжиною тулуба, шириною і охопленню грудей перевагу мають ярки класу плюс – варіант. За довжиною тулуба вони переважають тварин класу М⁻ при народженні на 0,4 ($P < 0,95$), в 4 місяці на 4,6 ($P > 0,999$), в 8 місяців на 4,5 ($P > 0,999$), в 12 місяців на 5 ($P > 0,999$), в 18 місяців на 5,3% ($P > 0,999$). При охопленні грудей перевагу складають при народженні – 1 ($P < 0,95$); 4 місяці – 5,5 ($P > 0,999$); 8 місяців – 5,2 ($P > 0,999$), 12 місяців – 6,2 ($P > 0,999$); 18 місяців – 7,1% ($P > 0,999$). При ширині грудей відповідно: 1,9 ($P < 0,95$); 9 ($P > 0,999$); 7,3 ($P > 0,999$); 2,9, ($P > 0,95$); 2,8% ($P > 0,95$).

Коли вираховували індекси будови тіла, встановили, що про конституціональну різнотиповість у ярок, які розподілені на класи за інтенсивністю формування, краще всього судити за індексами костистості, збитості, маси тіла та питомої ваги, що достатньо добре видно з таблиці 1.

Так, більш грубі, дебелі, вузькотілі тварини відносилися до повільноформууючих, а більшість ніжні, крихкотілі, широкотілі – до швидкоформууючих ярок.

Ярки, що відносяться за інтенсивністю формування до модального класу, займаючи проміжне положення, мають міцну конституцію, пропорційно розвинутий тулуб, що характеризується повноцінністю цих тварин відносно їх здоров'я і стійкості до хвороб на протязі дослідження.

Досліджуючи складчастість шкіри встановлено, що багатоскладчастих тварин було більше в групі М⁻ (78%), у цій же групі безскладчасті були відсутні (табл. 2)

Таблиця 1 – Конституціональна різнотиповість піддослідних ярок

Індекс будови тіла	Тип конституції за візуальною оцінкою	Клас розподілу	Вік, місяців				
			при народженні	4	8	12	18
Костистості	Грубий	M ⁻	18,1	16,7	15,7	17,4	17,4
	Нижній	M ⁺	18,3	16,5	15,4	17,2	17,2
Збитості	Вузькотілий	M ⁻	128,8	123,4	123,2	124,7	125,5
	Широкотілий	M ⁺	129,6	124,6	124,1	126,2	127,9
Маса тіла	Дебелий	M ⁻	48,1	70,3	69,6	61,5	67,5
	Крихкотілий	M ⁺	41,5	67,1	68,7	60,8	63,5
Питома вага	Дебелий	M ⁻	67,3	94,0	101,42	99,8	114,9
	Крихкотілий	M ⁺	58,6	93,3	100,36	95,2	103,2

Таблиця 2 – Складчастість шкіри піддослідних ярок

Типи формування	n голів	Типи складчастості шкіри					
		C ⁻		C		C ⁺	
		n	%	n	%	n	%
M ⁻	18	-		4	22	14	78
M ⁰	20	2	10	15	75	3	15
M ⁺	12	11	92	1	8	-	

Нормальноскладчасті розподілилися в основному в групі M⁰ (75%). У групі M⁺ знаходяться в основному безскладчасті тварини (92%) і повністю відсутні багатоскладчасті.

Таким чином, порівнюючи дані росту та розвитку ярок у дослідних групах, можна сказати, що неоднакова інтенсивність формування, яка визначається спадковістю та умовами середовища, сприяє формуванню особі з різним розвитком скелета і різними конституційними особливостями.